

238. CHUYỆN MỘT CHỮ (Tiền Thân Ekapada)

Cha thân, hãy nói lên...

Câu chuyện này, khi ở Kỳ Viên, bậc Đạo Sư kể về một vị điền chủ ở Xá-vệ.

Một hôm, đưa con trai của vị ấy ngồi trên bập vé của cha và hỏi vị ấy về ý nghĩa cái cửa. Người điền chủ ấy nói:

- Câu chuyện này, trừ Đức Phật không một ai khác có thể trả lời.

Vì vậy, ông dắt con đi đến Kỳ Viên, đánh lễ bậc Đạo Sư thưa:

- Bạch Thế Tôn, đưa con trai của con ngồi trên bập vé con và hỏi về ý nghĩa cái cửa. Con không biết trả lời nên đến đây. Mong Thế Tôn trả lời câu hỏi này.

Bậc Đạo Sư nói:

- Nay nam cư sĩ, đứa trẻ này, nay đang đi tìm lý tưởng. Thuở trước, nó cũng đã đi tìm lý tưởng, và hỏi các hiền trí câu hỏi này rồi. Các nhà hiền trí đã trả lời nó. Nhưng qua nhiều lần tái sinh chông chất, nó không nhớ.

Rồi theo lời yêu cầu của người điền chủ, bậc Đạo Sư kể câu chuyện quá khứ.

-ooOoo-

Thuở trước, khi vua Brahmadata trị vì xứ Ba-la-nại, Bò-tát sanh ra trong gia đình triệu phú. Lúc lớn lên, cha chết, Bò-tát được hưởng địa vị của người triệu phú.

Bấy giờ con trai của Bò-tát ngồi trên bập vé cha và hỏi:

- Thưa cha thân, hãy nói cho con một việc chỉ gồm có một chữ nhưng bao hàm nhiều ý nghĩa.

Rồi nói đọc bài kệ đầu:

Cha thân, hãy nói lên

Một chữ gồm nhiều nghĩa,

Với chữ ấy, chúng ta

Thành đạt được lý tưởng.

Người cha nói lên bài kệ thứ hai:

Một chữ đáng kính trọng,

Một chữ gồm nhiều nghĩa,

Đó chính là tài năng,

Liên hệ với giới đức,

Gắn liền với nhẫn nhục,

Để con giúp bạn hữu,

Và cảnh giác kẻ thù.

Như vậy, Bò-tát đã trả lời câu hỏi của con trai. Đứa con trai ấy dùng phương pháp mà người cha nêu ra để thành tựu lý tưởng. Về sau, khi mệnh chung nó đi theo nghiệp của mình.

-ooOoo-

Sau khi thuyết Pháp Thoại này, bậc Đạo Sư giảng các Sự thật. Cuối bài giảng ấy, cả hai cha con đấng quả Đur hru. Và Ngài nhận diện Tiền thân:

- Lúc bấy giờ, người con trai ấy là người con trai ngày nay, còn Ta là triệu phú Ba-la-nại.

-ooOoo-

239. CHUYỆN CON NHÁI XANH (Tiền Thân Harita-Màta)

Khi ta là con rắn...

Câu chuyện này, khi ở Trúc Lâm, bậc Đạo Sư kể về vua Ajàtasttu (A-xà-thế).

Khi phụ thân của vua Pasenadi nước Kosala gả con gái cho vua Bimbisàra (Tần-bà-sa), có cho nàng một làng ở Kàsi như món tiền sắm lễ. Khi A-xà-thế giết cha là vua Bimbisàra, không bao lâu, mẫu hậu mệnh chung vì thương chồng. Sau khi mẹ mất, vua A-xà-thế vẫn hưởng lợi tức của ngôi làng ấy. Vua Kosala quyết định không để ngôi làng thuộc tài sản gia đình mình cho đến nghịch tử đã giết cha, và vua gây chiến với A-xà-thế.

Khi thì người cậu (tức là vua Pasenadi) chiến thắng, khi thì người cháu (tức A-xà-thế) chiến thắng. Khi A-xà-thế thắng trận, vua dương cờ lên khắp trong nước và đi về thành với khí thế tung bừng. Khi vua thất trận, vua về sầu muộn và không cho ai biết.

Một hôm tại Chánh pháp đường, các Tỷ-kheo ngồi nói chuyện này:

- Thưa các Hiền giả, khi A-xà-thế thắng người cậu thì hân hoan, còn khi thất trận thì sầu muộn.

Bậc Đạo Sư đến Chánh Pháp đường và hỏi:

- *Này các Tỷ-kheo, các ông đang ngồi họp bàn vấn đề gì?*

Khi được nghe vấn đề trên, bậc Đạo Sư nói:

- *Không phải chỉ nay, ngày xưa cũng vậy, khi nào ai thắng trận cũng hân hoan, khi nào ai thất trận cũng sầu muộn.*

Rồi bậc Đạo Sư kể câu chuyện quá khứ.

-ooOoo-

Thuở xưa, khi vua Brahmadatta trị vì xứ Ba-la-nại, Bồ-tát sanh ra làm con nhái. Lúc bấy giờ khắp nơi tại những hang lỗ sâu dưới sông, dân chúng thường đặt các lưới nom để bắt cá. Một bầy cá lội vào trong một cái nom ấy và một con rắn nước cũng bò vào thân chảy máu. Con rắn không thấy ai cứu mình, sợ chết, vội bò ra khỏi miệng rom, và nó vô cùng đau đớn, nằm nấp một bên bờ nước.

Lúc bấy giờ, con nhái xanh nhảy đến và rơi vào miệng cái lưới. Con rắn biết không ai có thể phán xử cho mình, thấy nhái xanh nằm đấy liền hỏi:

- *Này bạn nhái xanh, bạn có bằng lòng với việc làm của đàn cá này không?*

Rồi nó đọc bài kệ đầu:

Khi ta là con rắn

Di vào trong miệng nom,

Các con cá cắn ta,

Bạn nhái có hoan hỷ

Với việc đàn cá làm?

Con nhái xanh nói:

- *Vâng, thưa bạn, tôi hoan hỷ. Vì sao vậy? khi những con cá đi vào khu vực của bạn, bạn ăn chúng. Khi bạn vào khu vực đàn cá, chúng ăn bạn. Tại khu vực của mình, tại chỗ mình kiếm ăn, không ai là không có sức mạnh.*

Rồi Bồ-tát đọc bài kệ thứ hai:

Loài người thường ăn cướp,

Khi nào thấy được lợi,

Khi người khác ăn cướp,

Kẻ bị cướp, cướp lại.

Khi Bồ-tát phân xử vụ kiện này, đàn cá thấy chỗ yếu của con rắn nước, liền nói:

- *Chúng ta sẽ bắt kẻ thù.*

Đàn cá đi ra khỏi miệng rom, giết con rắn ngay tại chỗ rồi bỏ đi.

-ooOoo-

Sau khi nói pháp thoại này, bậc Đạo Sư nhận diện Tiền thân:

- *Lúc bấy giờ, con rắn nước là A-xà-thế, còn con nhái xanh là Ta vậy.*

-ooOoo-

240. CHUYỆN VUA MAHÀPINGALA (Tiền Thân Mahàpingala)

Chính vua Pin-ga-la...

Câu chuyện này, khi ở Kỳ Viên, bậc Đạo Sư kể về Đê-bà-đạt-đa.

Trong chín tháng Đê-bà-đạt-đa đã tìm mọi cách hãm hại bậc Đạo Sư, sau đó đất nứt nẻ và chôn vùi ấy vào trong lòng đất của Kỳ Viên. Những ai sống tại Kỳ Viên và toàn dân sống ở trong vùng ấy nghe tin đều hân hoan và nói:

- *Đê-bà-đạt-đa, kẻ thù của bậc Đạo Sư là Đức Phật Chánh Giác, đã bị đất nuốt sống!*

Khi nghe những lời này được lan truyền khắp nơi, dân chúng ở toàn cõi Diêm-phù-đề, các Dạ-xoa, các loài hữu tính, và chư Thiên cũng đều hân hoan vui vẻ như vậy.

Một hôm, các Tỷ-kheo họp tại Chánh pháp đường, và bắt đầu nói chuyện:

- *Thưa các Hiền giả, khi Đê-bà-đạt-đa bị nuốt vào lòng đất, quần chúng sanh hoan hỷ và nói: Đê-bà-đạt-đa đã bị nuốt vào lòng đất rồi.*

Bậc Đạo Sư đến Chánh pháp đường và hỏi:

- *Này các Tỷ-kheo, các ông ngồi họp bàn vấn đề gì?*

Khi nghe vấn đề trên, bậc Đạo Sư nói:

- *Này các Tỷ-kheo, không phải chỉ nay Đê-bà-đạt-đa chết, đại chúng hân hoan vui mừng. Thuở trước, đại chúng cũng hân hoan, vui mừng như vậy.*

Và bậc Đạo Sư kể câu chuyện quá khứ.

-ooOoo-

Thuở xưa, tại Ba-la-nại, vua Mahàpingala (Đại hoàng nhân) trị vì phi pháp và bất công, làm các nghiệp ác theo ý muốn của mình. Vua dùng hình phạt thuế má, còng chân, bức hiếp quần chúng nghiền mía trong máy ép. Vua cay nghiệt, độc ác, hung bạo, không có một chút tình thương đối với kẻ khác. Ở nhà, vua cư xử hà khắc, nghịch ý đối với vợ, con trai, con gái, đại thần, Bà-la-môn, gia chủ v.v... Vua như là hột bụi đời vào mắt, như viên sạn trong vắt com, như mũi dao đâm vào gót chân.

Lúc bấy giờ, Bồ-tát sanh ra làm hoàng tử của vua Mahàpingala. Suốt một thời gian dài, vua Mahàpingala trị vì rồi mệnh chung. Khi ấy dân chúng toàn thành Ba-la-nại hân hoan vui sướng, cười thật lớn, thiêu đốt thi hài vua với ngàn xe củi, và dập tắt lửa với hàng ngàn ghè nước.

Khi làm lễ quán đảnh tôn Bồ-tát lên ngôi vua, họ hân hoan vui sướng vì được một vị vua trị vì đúng pháp, dân chúng đánh trống khắp nơi ở trong thành. Dân chúng treo cờ xí trang hoàng thành phố. Tại mỗi cửa nhà, họ dựng lều, trái dầu lúa và hoa, và ngồi ăn uống trong các lều được trang hoàng đẹp đẽ ấy trên các bục gỗ được tô điểm rực rỡ.

Còn Bồ-tát ngồi trên một vương sàng tuyệt đẹp, đặt trên một cái bệ cao, dưới chiếc lọng trắng che trên đầu thật oai phong lẫm liệt. Các đại thần, Bà-la-môn, gia chủ, người đánh xe, người giữ cửa đứng bao vây xung quanh ngài. Một người giữ cửa đứng không xa, đang khóc và thở dài. Bồ-tát thấy vậy hỏi:

- Nay bạn giữ cửa, cha ta chết, mọi người đều hân hoan vui sướng, chơi đùa ồn ào, còn bạn lại đứng khóc vậy? Cha ta có tử tế với bạn và yêu quý bạn sao?

Bồ-tát hỏi xong, đọc bài kệ đầu:

*Chính vua Pin-ga-la,
Làm hại khắp mọi người,
Nay vua đã chết đi,
Ai cũng thấy thoải mái,
Phải chăng vua Hoàng nhân
Đã được người thương yêu?
Khiến người phải than khóc,
Hỡi người giữ cửa kia?*

Nghe câu nói của Bồ-tát, người giữ cửa ấy nói:

- Tôi khóc không phải vì vua Mahàpingala chết làm tôi buồn. Nay tôi rất được an lạc. Trước kia mỗi khi vua Mahàpingala đi từ lầu xuống hay lên lầu, thường dùng nắm tay đánh tôi tám cái trên đầu, như cái đánh của cây búa thợ rèn. Khi vua đi đến thế giới bên kia, vua sẽ đánh tám cái trên đầu của thần Yàma giữ địa ngục như đã đánh đầu tôi. Dân chúng ở đây sẽ nói: vua này quá ác đối với chúng tôi, và chúng sẽ gọi vua lên trên này lại. Tôi sợ vua sẽ đến và nắm tay lại đánh trên đầu tôi, nên tôi khóc.

Để nêu rõ ý nghĩa này, anh ta đọc bài kệ thứ hai:

*Tôi không hề thương mến
Vua có con mắt vàng,
Tôi chỉ sợ một việc
Vua sẽ trở lại đây.
Vì làm hại thân Chết,
Nên từ đây vua đi,
Thần Chết bị vua hại,
Lại đưa vua trở về.*

Bồ-tát nói với anh ta:

- Vua ấy bị đốt với ngàn xe củi, được tưới với trăm ghè nước, và chỗ đất được đào lên xung quanh, Chúng sanh đi đến thế giới bên kia, do sức mạnh của nghiệp không thể trở lại với thân trước được.

Người chớ sợ:

Rồi để an ủi anh ta, Bồ-tát đọc bài kệ này:

Bị ngàn xe củi đốt,

Bị trăm ghè nước tưới,

Đất đã bị đào quanh,

Chớ vợ vua trở lại.

Từ đây trở đi, người giữ cửa được an tâm. Còn Bồ-tát trị vì đúng pháp và trọn đời làm công đức như bố

thí v.v... rồi đi theo nghiệp của mình.

-ooOoo-

Khi bậc Đạo Sư kể Pháp thoại này xong, Ngài nhận diện Tiền thân:

- Lúc bấy giờ, vua Pingala là Đê-bà-đạt-đa và vị hoàng tử là Ta vậy.

-ooOoo-